

ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEMEDE EĞİTİM PROGRAMLARI

Gülseren ÇITAK TUNÇ¹

Giriş

Çocuk cinsel istismarı (CSA), dünya çapında milyonlarca çocuğu etkileyen, tüm kültür ve toplumlarda çocukların karşılaştığı en ciddi halk sağlığı sorunlarından biridir. Meta analiz çalışmaları cinsel istismarın küresel yaygınlığının endişe verici bir boyuta ulaştığını, kadınların yaklaşık %20'sinin erkeklerin de yaklaşık %8'inin çocukluk döneminde cinsel istismara uğradığını ortaya koymaktadır (1,2). Çocuklar kendini koruma becerileri olmadığı durumda istismarcılar için kolay hedef haline geldiği için onları korumak için etkili önleme stratejilere acil gereksinim bulunmaktadır. CSA, çocuğun koruma becerileri ile ilişkilendirildiğinde önleme programları anahtar strateji olarak değerlendirilebilir.

Cinsel İstismarı Önleme

Çocuğu Cinsel İstismardan Korumak İçin Çocuğa Hizmet Verenlerin Sorumlulukları

1. Bedende özel bölgenin anatomik adlarını öğretme,
2. Uygun dokunma ve uygun olmayan dokunmanın (sarılma, yanaktan öpme) ayırt edilmesini öğretme,
3. Tokalaşarak güvenli dokunmayı öğretme,
4. Uygun olmayan dokunmayı güvenilir bir yetişkine bildirmeyi öğretme,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD., gctunc@uludag.edu.tr

cinsel istismar ile ilgili bilgi sağlamada ve kendini koruma becerisi kazandırmada etkilidir. Didaktik olarak anlatılan yöntemin okul öncesi çocuğa bilgi ve beceri kazandırmada etkisinin sınırlı olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı CSA'yı önleme eğitimleri için yapılandırılmış, bilimsel temelli, etkili bir program kullanılması önemlidir.

Ayrıca günümüz teknoloji çağıdır. Bu durum CSA önlemek için yenilikçi yaklaşımları da kullanmayı gerekli kılmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için geliştirilen teknoloji temelli CSA'yı önleme programları yaygınlaşmaktadır. Teknoloji temelli yaklaşımlar önleme programlarının mali açıdan uygulanabilir büyük ölçekli müdahalelere izin vereceği ve mevcut CSA önleme eğitimlerini genişletmek için yeni fırsatlar sunacağı da unutulmamalıdır.

Kaynaklar

1. Pereda N, Guilera G, Forns M, Gómez-Benito J. The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*. 2009;29: 328-338. doi: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.02.007>
2. Stoltenborgh M, van IJzendoorn MH, Euser EM, Bakermans-Kranenburg MJ. A Global Perspective on Child Sexual Abuse: Meta-Analysis of Prevalence around the World. *Child Maltreatment*. 2011;16: 79-101. <http://dx.doi.org/10.1177/1077559511403920>
3. Caldwell BA. Child Abuse and Neglect. In: *Pediatric Nursing: Caring for Children and Their Families*. Ed: NL. Potts. And BL. Mandelco. USA, Delmar, Chapter 36. Third Edition, 2012: 1379-1412
4. Keskin G, Çam O. Çocuk Cinsel İstismarına Psikodinamik Hemşirelik Yaklaşımı. *Yeni Symposium*. 2005;43(3): 118-125.
5. Demirel Ö. Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı. Öğretim Programlarını İnceleme. Ankara, Pegem Akademi 21. Baskı, 2015: 25-38.
6. Akbaş T, Sanberk İ. Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz ve Koruyucu Eğitim. Çocuklarımızı Cinsel Tacizden Nasıl Koruyabiliriz?. Seyhan Adana Birinci Baskı. Karahan Yayınları, 2011.
7. Wurtele SK. Behavioral approaches to educating young children and their parents about child sexual abuse prevention. *The Journal of Behavior analysis of Offender and Victim Treatment and Prevention*. 2008;1: 52-64.
8. Topping KJ, Barron IG. School-Based Child Sexual Abuse Prevention Programs: A Review Of Effectiveness. *Review of Educational Research*. 2009;79: 431-463. <https://doi.org/10.3102/0034654308325582>
9. Davis MK, Gidycz CA. Child Sexual Abuse Prevention Programs: A Meta-Analysis. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*. 2000;29: 257-265. https://doi.org/10.1207/S15374424jccp2902_11
10. Rispens J, Aleman A, Goudena PP. Prevention Of Child Sexual Abuse Victimization: A Meta-Analysis Of School Programs. *Child Abuse & Neglect*. 1997;21(10): 975-987. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(97\)00058-6](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(97)00058-6)

11. Sarno JA, Wurtele, SK. Effects Of A Personalsafety Program On Preschoolers' Knowledge, Skills, Andperceptions Of Child Sexual Abuse. *Child Maltreatment* 1997;2: 35-45. <https://doi.org/10.1177/1077559597002001004>
12. Martyniuk H, Dworkin E. (2011) Child sexual abuse prevention: Programs for children. Enola, PA: National Sexual Violence Resource Center. (28.06.2022 tarihinde https://www.nsvrc.org/sites/default/files/Publications_NSVRC_Guide_Child-Sexual-Abuse-Prevention-programs-for-children.pdf Adresinden ulaşılmıştır.)
13. Wurtele S.K, Kenny MC. (2019). Talking to Young Children About Sexual Abuse Prevention. In book: Working with Trauma-Exposed Children and Adolescents, Evidence Based and Age Appropriate Practices. J. Pazzulo & C. Bennel. pp.69-93. DOI: 10.4324/9780429423017-4. Taylor & Francis New York NY 10017.
14. Wurtele SK. Preventing Sexual Abuse of Children in theTwenty-Firs Century: Preparing for Challenges and Opportunities. *Journal of Child SexualAbuse*. 2009;18: 1-18
15. Plummer CA. Prevention Of Child Sexual Abuse: A survey of 87 Programs. *Violence and Victims*. 2001;16: 575-588.
16. Kenny MC. Child Sexual Abuse Education With Ethnically Diver Sefamilies: A Preliminary Analysis. *Child And Youth Services Reviev*. 2010. <https://doi.org/10.1016/j.child-youth.2010.03.025>
17. Weatherly R, Siti Hajar AB, Noralina O, John M, Preusse N, Yong M. Evaluation of a school-based sexual abuse prevention cirriculum in Malaysia. *Children and Youth Services Review*. 2012;34: 119-125.
18. Yalın A, Kerimoğlu E, Erman H. İstismarı Önleme Programı: Ana Babaların Tutum, Görüş ve Davranışlarının Taranması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 1995;2(1): 19-27.
19. UNICEF. T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu- Türkiye de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması. 2010. (28/06/2022 Tarihinde <https://www.unicef.org/turkiye/media/5221/file/%20T%C3%9CRK%C4%B0YE'DE%20C3%87OCUK%20%C4%B0ST%C4%B0SMARI%20VE%20A%C4%B0LE%20C4%B0C3%87%C4%B0%20%C5%9E%C4%B0DDET%20ARA%C5%9ETIRMASI%20-%20C3%96zet%20Raporu%202010.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
20. Deblinger E, Thakkar-Kolar RR, Berry EJ, Schroeder CM. Ceregiver's Efforts to Educate Their Childeren About Child Sexual Abuse: A Replication Study. *Child Maltreatment*. 2010;14(1): 91-100.
21. Jin Y, Chen J, Yu B. Parental practice of sexual abuse prevention education in China: Does it have an influence on child's outcome? *Children and Youth Services Review*. 2019;96: 64-69.
22. Cırık VA, Efe E, Velipaşaoğlu S. Educating children through their parents to prevent child sexual abuse in Turkey. *Perspect Psychiatr Care*. 2019; 1-10. <https://doi.org/10.1111/ppc.12461>
23. Tunc GC, Sezgin E, Ulus L. The Effect of Parent-Child Communication on Self-Protection Skills at Pre-schoolers: The Body Safety Training Interventions in Turkey. *International Journal of Early Childhood Special Education*. 2021;13(1): 85-95. <https://doi.org/10.9756/INT-JECSE/V13I1.211011>
24. Wurtele SK, Kwaternick M, Franklin CF. Sexual abuse prevention for preschoolers: A survey of parents' behaviors, attitudes, and beliefs. *Journal of Child Sexual Abuse*. 1992;1(1): 113-128.
25. Türkiye'de Çocuk İstismarı Raporu-2 ASUMA & IMDAT 2018. [imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/RAPOR-ÇOCUK-İSTİSMARI-tam.pdf](https://www.imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/RAPOR-ÇOCUK-İSTİSMARI-tam.pdf) (28/06/2022 Tarihinde <https://docplayer.biz.tr/112508508-Turkiye-de-cocuk-istismari-raporu-2-asuma-imdat.html> adresinden ulaşılmıştır.)

26. Tunc GC, Gorak G, Ozyazicioglu N, Ak B, Isil O, Vural P. Preventing Child Sexual Abuse: Body Safety Training for Young Children in Turkey. *Journal of Child Sexual Abuse*. 2018;27(4): 347-364. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1477001>
27. Wurtele SK. Teaching Young Children Personal Body Safety: The Body Safety Training Program. University of Colorado at Colorado Springs. *Department of Psychology*. 2007.
28. Tunç GÇ. Kendi Bedenimin Patronuyum: Okul Öncesi Çocuklar İçin Beden Güvenliği Eğitim Programı. B.D. Bursa Detay Copy Matbaa & Yayıncılık Bursa, 2016. ISBN:978-605-64274-8-0
29. Tunç G.Ç. Kendi Bedenimin Patronuyum: Çocuklar İçin Beden Güvenliği Eğitimi Ebeveyn Rehberi. Nobel Tıp Kitabevleri, Ankara, 2018. ISBN:978-605-9215-75-6